

Ka mahuta ake ana a Matariki i te pae, he tau hou ka tīmata, me ōna hua nui e manakotia ana.

He nui te hiranga o te kāhui o Matariki ki te Māori, ki ngā tāngata hoki o Aotearoa, ka mutu, e kitea ana, e whakanuia ana anō hoki tēnei kāhui puta noa i te ao. Mai i ngā rā o uki, kua ārahi ngā tohu o te kāhui nei i ngā iwi nō ngā whenua maha, waihoki, he nui ōna ingoa rerekē, pērā i a *Makali'i*, i a *Pleiades* me *Subaru*.

Ka kōrerohia te orokohanganga o te kāhui whetū o Matariki i tēnei kohinga kōrero me ōna whakaahua rerehua i tuhia ai e te tohunga kōkōrangī, e Rangī Matamua rāua ko te kaipāpāho e aroha nuitia ana, ko Miriama Kamo, mā roto i ngā kōrero mō ngā whetū e iwa kua tapaina, tae atu ki ngā kōrero nō ngā moutere o Te Moana-nui-a-Kiwa, nō Ahitereiria, nō Āhia, nō ngā motu o Amerika, nō Ūropi, nō Āwherika anō hoki.

He Kāhui Whetū
He Kohinga Kōrero

M
A
T
A
R
I
K
I

He mea tuhi e
Rangī Matamua
rāua ko Miriama Kamo

He mea whakamāori e
Leon Blake rāua ko
Pānia Papa
He mea tā ngā whakaahua e
Isobel Joy
Te Aho-White

ki te Ao

He Kāhui Whetū He Kohinga Kōrero **MATARIKI** ki te Ao Matamua/Kamo/Te Aho-White

9 781775 439233

SCHOLASTIC
www.scholastic.co.nz

14

KOTAHĪ RAU
PUKAPUKA

He mea tuhi e Rangi Matamua rāua ko Miriama Kamo
He mea whakamāori e Leon Blake rāua ko Pānia Papa
He mea tā ngā whakaahua e Isobel Joy Te Aho-White

He Kāhui Whetū
He Kohinga Kōrero

MATARIKI

ki te Ao

NGĀ WĀHANGA

Mō ngā kaituhi	6
He whakatakinga	9
KO MATARIKI: Te Hīmatanga	10
Ko Ranginui rāua ko Papatūānuku	12
Ngā Tamariki a Ranginui rāua ko Papatūānuku	14
Te Maramataka: He wātaka ka whai i te rere o te marama	16
KO MATARIKI: Te Kāhui	18
Ko te Whetū o Matariki	22
Ko Pōhutukawa	24
Ko Tipuānuku	26
Ko Tipuārangi	28
Ko Waitī me Waitā	30
Ko Waipunarangi	32
Ko Ururangi	34
Ko Hiwa-i-te-rangi (Ko Hiwa)	36
KO MATARIKI i Ahurea kē	38
He mahere	40
I 'AVAIKI NUI: Ko Matariki	42
I TAHITI: Ko Matariki	44
I HAWAII: Ko Makali'i	46
I AHITEREIRIA: Ko Karatgurk rāua ko Kungkarangkalpa	48
I HAPANĪ: Ko Subaru	52
I HAINA: Ko Mao	56
I ĪNIA: Ko Krittika	58
I ĀWHERIKA: Ko IsiLimela	60
I KIRIHI: Ko Pleiades	62
I TE HAURARO O ŪROPI: Ko ngā Heihei a Freyja	66
I AMERIKA KI TE RAKI: Ko Ani'tsutsa	68
I MĒHIKO: Ko Tiānquitzli	72
Te Tuku Manako ki Tētahi Whetū o Matariki	74
He Rārangi Kupu	76
He Kuputohu / He Mihi	78
Mānawatia a Matariki	80

*Ki a Maiangi me te reanga hou o ngā tohunga
kōkōrangi o te ao Māori. Kia maumahara
ake, ko ngā whetū ō tīpuna — nā Rangi*

Ki a Māmā nā Izzy

*Ki aku tamariki, ki aku irāmutu
— ngā aho o tōku ao,
ngā whetū o tōku anamata — nā Miri*

*Kua āta whai mātou kia tika ngā pūrākau, ā, e marama ana
mātou ki te rerekē o ngā kōrero i ia rohe, puta noa i te
ao. I ngā wā kāore i taea te kōrero hāngai ki ngā mātanga
ā-rohe, kua whai mātou ki te kōrero i ngā pūrākau e rere
whānui ana.*

I tāia tuatahitia i te tau 2022 e Scholastic New Zealand Limited
Pouaka Motuhake 94407, Botany, Tāmaki Makaurau 2163, Aotearoa

I tāia tuatahitia tēnei putanga reo Māori i te tau 2025.

Te tuhinga reo Pākehā © Miriama Kamo me Rangi Matamua, 2022
Ngā whakaahua © Isobel Joy Te Aho-White, 2022
Nā Leon Blake rāua ko Pānia Papa i whakamāori, 2025
Nā Donovan Te Ahunui Farnham i hōmiromiro.

E tiakina ana ngā mana o ngā kaituhi me te kaiwhakaahua. E tiakina ana ngā mana katoa.

ISBN 978-1-77543-923-3

E wātea ana te pūkete ā-rārangi o tēnei pukapuka i te National Library of New Zealand.

12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

5 6 7 8 9 / 2

He mea whakarite ngā whakaahua i Procreate®

Te ohu whakaputa: Lynette Evans, Penny Scown me Abby Haverkamp
Te kaihoahoa: Vida & Luke Kelly Design
He mea whakatau ngā kupu ki runga pepa i Tropen
He mea tā i Haina e RR Donnelley

Ko te kaupapa here a Scholastic kia whakamahia ngā pepa e taea ana te whakahou, i
tika anō te hangā i te rākau i whakatipuria ai i roto i ngā ngahere e whakahaerehia ana i
runga i te whakaaro nui ki te haepapa, kia iti ai te pānga kino ki te taiao.

Ko Rangīānehu 'Rangī' Matamua (nō Tūhoe)

He wāhanga te kōkōrangī nō taku whakapapa, ā, he taonga tuku iho nā aku tīpuna. He tohunga kōkōrangī taku tīpuna, e rima reanga i mua i tōku, i whai mōhiotanga whānui e pā ana ki te tātai tuarangī. I te whiore o ngā tau 1800, i tīmata tana tuhi i ana mōhiotanga ki te whānau mārama i tētahi tuhinga taketake i tukuna iho ai ki ngā reanga, ā tae noa mai ki taku koroua. Nā taku koroua te tuhinga taketake rā i homai ki a au i taku taiohitanga, ka tukua hoki māku ngā kai o roto e tohatoha. Ko āna kupu mai, 'E kore ēnei kōrero e ora mēnā ka puritia. Tukua ngā kōrero ki te ao, kei ngaro ngā kōrero.' E pāorooro tonu nei ēnei kupu i taku hinengaro, ā, ka whakaaweawe ēnei kupu i aku mahi katoa i te ao o te kōkōrangī Māori.

Nā

Rangī

Ko Isobel Joy Te Aho-White (nō Ngāti Kahungunu ki Wairoa, nō Kāi Tahu)

Nō Ūropi, nō te Hauraro o Ūropi, nō Te Moana-nui-a-Kiwa hoki aku tīpuna, he kaiwhakaora, he matakite hoki ētahi o rātou. Ko au tētahi o ngā whenu i te korowai o aku tīpuna, ā, ka ārahi tēnei i tāku e kite ai, e rongō ai i te ao e karapotī nei i a au. Mai, mai taku ngākaunui ki ngā pūrākau ka tukuna iho i tētahi reanga ki tētahi, ki te whanaketanga o ērā, ki ngā ōritenga me ngā rerekētanga anō hoki i waenga i ngā iwi me ngā ahurea. Mai anō i te wā e hihiri ana te mahara o te tangata, kua tukuna iho ngā kōrero mō te whānau mārama, i mua rā anō i te mōhio o te tangata ki te tuhi! Pērā i te hokinga o aua kōrero ki te pūtake kotahi, ka honohono aua kōrero i a tātou.

Nā

Isobel

Ko Miriama Kamo (nō Ngāi Tahu, nō Ngāti Mutunga)

He iti noa taku mōhio ki a Matariki nōku e tipu ake ana. Nō te takiwā o te tau 2010 rawa tīmata ai taku rongō kōrero mō Matariki me te kōkōrangī e ai ki te mātauranga Māori. Kua whakaarangia e Ahorangi Rangī Matamua me ētahi atu te hāngai me te hiranga o ēnei mātauranga ki roto ki te ao o nāianeī. Ehara ko Matariki anake te kāhui whetū e arohia ana e te Māori; hei tauira, tokomaha ka aro kē ki te whetū o Puanga. Nā te mātauranga e pā ana ki ngā whetū te Māori i whakakotahi, kua noa hei whakanui i ngā tikanga tawhito, engari hei hāpai i tō tātou mauri, i tō tātou oranga me ā tātou tikanga. I roto i ngā tau, kua kaha ake te arohia o Matariki e ngā tāngata o Aotearoa, ā, kua whakanuia ināianeī mā roto i te hararei tūmatanui. He nui ake a Matariki i te kāhui whetū noa; e whakaatu ana tō tātou hononga ki a Matariki i te mana o te mātauranga Māori hei hāpai i tō tātou oranga i ngā rau tau kua pahure, hei ārahi hoki i tō tātou hapori whānui i tēnei wā. He whakanuitanga whakamīharo i tō tātou tuakiri.

Nā

Miriama

Matariki

Kungkarangkalpa

Ani'tsutsa

Pleiades

Subaru

Krittika

Karatgurk

Tiānquiztli

IsiLimela

He nui te whakahirahira o Matariki ki te Māori, engari e mōhiotia ana te kāhui whetū nei i te ao whānui. Kua tū mai te kāhui hei kaiārahi i ngā iwi mai i te orokohanganga mai o te tangata. Huri noa i te ao, he ingoa kē o te kāhui whetū nei, he kōrero kē ōna, he mahi kē āna, ka mutu, e ai ki ētahi iwi, he rerekē te maha o ngā whetū o te kāhui i te maha o ngā whetū ki iwi kē. Ko ētahi o ōna ingoa, ko Pleiades, ko Subaru, ko Makali'i, ko wai atu, ko wai atu. Heoi anō, ko te taura here i ēnei kōrero katoa, ko tā Matariki mātakitaki iho i a tātou katoa, ahakoa te wāhi i te ao e noho nei tātou. E hīkaka ana mātou ki te whakaatu i ētahi o aua kōrero nō ngā tōpito o te ao ki a koe, engari ka tīmatahia ki konei, ki Aotearoa nei.

Matari'i

Mao

Makali'i

Freyja's Hens

KO MATARIKI: TE HĪMATANGA

I pēhea
te orokohanganga mai
o Matariki?

Nā, ki te Māori, nō tuauki rā anō te
putanga mai o Matariki, nō te wā i
ngā atua anake te mana ki te ao.

I tīmata te ao tukupū i waenganui i a Ranginui rāua ko Papatūānuku; i kōingo nui rāua ki a rāua anō. I PĒRĀ RAWA te nui o te kōingo o tētahi ki tētahi, he awhiawhi kau noa tā rāua i a rāua anō, i te ao, i te pō. Ātaahua, neha? Heoi anō, kāore i pērā te ātaahua ki ā rāua tamariki. He atua ngā tamariki katoa a Ranginui rāua ko Papatūānuku.

Nā te kaha rawa o te awhiawhi a Rangi rāua ko Papa, kāore he māramatanga i kitea i waenganui i a rāua, ka mutu, kāore hoki he wāhi i waenganui hei korikoringa mō wai ake rānei. Nā reira, ka whakatau te atua o te ngahere, a Tāne-mahuta, ki te huri i tēnei āhuatanga. Ka tīpapa ia, ka tūturi kia pā ai ōna raparapa ki te rangi, ā, nā te kaha o tana pana, ka whakawehe ia i ōna mātua kia puta mai ai te ao tūroa e mōhio nei tātou i tēnei wā.

Ko ngā atua katoa, hāunga a Tāwhirimātea, i pai ki te wehenga o Rangi rāua ko Papa. I tata te atua o te hau me te huarere, a Tāwhirimātea, ki tōna pāpā. I pīrangī ia kia piri tahi tonu ōna mātua, ka mutu, ka raruraru ōna whakaaro i tana kite i ngā hua o te pōuri o tōna pāpā e heke ana ki tōna whaea.

I pīrangī a Tāwhirimātea ki te whai utu i te hara nui, nō reira ka whakatau ia ki te patu i ōna hāmua me ōna hāmuri. Ka tukuna e ia te āwhā me te hau tūpararā kia rere hei turaki i te katoa. Ka hinga ko tēnā atua, ko tēnā atua i te kaha o Tāwhirimātea, tae noa ki te wā ka taumātakitahi rāua ko te atua o te tangata me te pakanga, ko Tūmatauenga. Kia kī ake anō au ... ko ia te atua o te pakanga! He aha te hua o te whawhai ki a ia? Ka hinga a Tāwhirimātea i a Tūmatauenga, ka mutu, ko wai hoki ka ohore i tērā?

Inā te nui o te kohuki o Tāwhirimātea. Ka tīkarohia e ia ōna mata, ka nakunakuhia ai i ōna ringa (aiii!), ā, ka whiua ki te rangi, ki reira mau ai ki te uma o tōna pāpā, o Ranginui. He tohu aroha tērā nōna ki tana pāpā, he tohu whakahē anō hoki i ērā atu atua.

Ka tapaina ēnei whetū ki te ingoa o 'Ngā mata o te ariki, o Tāwhirimātea'. I ēnei rā, e mōhio ana ko Matariki.

NGĀ TAMARIKI A RANGINUI RĀUA KO Papatūānuku

Kei te maumahara koe ki te āhua o te tangi a Ranginui i tōna whakawehenga i tana wahine taupuhi, i a Papatūānuku? Kāti, nā te kaha rawa o tana tangi, ka waipuketia te whenua. Nā konā, ka whakatau ngā atua ki te huri i tō rātou whaea kia kore ai ō rātou mātua e kite i a rāua anō. Kāore anō te pekepoho, a Rūaumoko, kia whānau mai, nō reira, i te huringa o tōna whaea, ka mau atu te pekepoho ki te kōpū o tana whaea. Kāore a Rūaumoko i te pai ki tōna mau i te hōhonutanga o te whenua. Ka pahū mai ia, me te aha, ka haruru te whenua i tōna riri. Ka kīia ēnei āhuatanga he rū **whenua**, he hua ka puta mai i te riri o Rūaumoko, o te atua o ngā ngaruetanga whenua me ngā puia.

HE MEKA
WHAKANGAHAU:
Hei tā ētahi, he kaimanga
a Rongo-mā-Tāne rāua ko
Haumia-tiketike. Nō reira,
mehemea he kaimanga hoki
koe, ka pai pea tō kī, he
atua rāua nōu.

Ko Rongo-mā-Tāne,
te atua o te kūmara
me ngā ngakinga kai

Ko Haumia-tiketike,
te atua o ngā kai o te wao

Ko Tūmatauenga,
te atua o te tangata me
te pakanga

Ko Tāne-mahuta,
te atua o te ngahere me
ngā manu

Ko Rūaumoko,
te atua o ngā rū whenua me ngā puia
(kāore anō kia whānau mai i te wehenga
o Rangī rāua ko Papa)

Ko Tāwhirimātea,
te atua o te hau me te huarere

Ko Tangaroa,
te atua o te moana me
ngā ika

TE MARAMATAKA . . .

He wātaka ka whai i te rere o te marama

I Aotearoa, ka neke te hararei o Matariki i ia tau. I ētahi wā, ka whakanuia i a Hune, i ētahi anō wā, i a Hūrae kē. He aha oti te take?

Nā, i te haporī o te uru o te ao, ka whāia te wātaka *Gregorian*, e tohu nei i ngā rā e 365.25 e huri ai a Papatūānuku i te rā: i te 1 o Hānuere ki te 31 o Tihema. E kīia nei tēnei, he wātaka ka whai i te rere o te rā.

Engari i te ao Māori, ka whāia te rere o te marama, arā, te Maramataka, e toru tekau nei ōna mata ā-marama puta i te marama kotahi, ā, e 354 ngā rā te roa o te tau. Ka āpitihia he marama anō ki te maramataka Māori i te takiwā o ia toru tau.

I ia pō, ka whāia te huringa o te marama i te kōhititanga o te marama ki a Rākaunui, ka hoki anō ai. Kei ia mata ōna tohu mō te pai rānei, mō te kino rānei o te wā ki te whakatō kai, ki te hauhake kai, ki te aruaru kai hoki.

Ki te whakaarotia te heke tuna, e mōhiotia ana, kāore te tangata e hī tuna i ngā pō o Rākaunui, nā te mea kāore te tuna e kimi kai i te wā e marama ana. Nā reira, ki te kore te tuna e puta, kāore hoki te tangata e puta!

Ko Te Aranga tētahi anō hararei ka whakanuia i rā kē, i rā kē, i ia tau. Ko te take e pēnei ana, e hono ana hoki Te Aranga ki te maramataka ... pēnei i a Matariki.

Kāore te tangata e hī tuna i te wā e tīahoaho ana te marama, he kore nō ngā karu o te tuna e āta kite, nā reira, ka karo te tuna i te tīahoaho.

Te whakatō kākano – e ai ki te Maramataka, he pai ētahi rā, he kino ētahi rā ki te whai i tēnei mahi.

Ko te painga atu mēnā ka kohia te mātaimai i te tai timu, i te wā e nui ake ai te pahore o te tāhuna (ko te marama te kaiwhakarere i ngā tai).

KO MATARIKI: Te Kāhui

Mai anō, i tino whakahirahira te kāhui whetū o Matariki ki te Māori, i mua i tō tātou taenga mai ki Aotearoa; otirā, mei kore ake a Matariki i tae mai ai te Māori ki konei. I titiro arorangi ngā kaiwhakatere o namata nō Te Moana-nui-a-Kiwa, e mōhio ai rātou ki ngā wā e pai katoa ana, e haumarū katoa ana hoki kia whakaterea ō rātou waka ki tai.

Whakamīharo ana ngā kōrero o mua mō tā te Māori whakatere waka. E kī ana tātou, nā te whakawhitinga a ngā tīpuna mā runga waka i te moana nui katoa o te ao – i Te Moana-nui-a-Kiwa – ko rātou ngā tino kaiwhakatere waka i te ao!

Ko Matariki ētahi o ngā whetū i mātaitia rā hei ārahi i ngā kaiwhakatere waka i ngā ngaru pukepuke me ngā moana nui. Ka whai ngā kaumoana i ngā tohu o te rangi, o ngā au moana, o ngā hau, o te rā me te marama, me te maha o ngā tohu kē o te ao tūroa. Ka maumaharatia e rātou te mahere o ngā whetū, i tētahi kāpehu whetū. Inā te whakamīharo o tērā mahi – ka whakaterea e rātou tō rātou waka kia ahu atu ki tētahi whetū i te paewai, ā, mēnā ka teitei rawa te pikinga o taua whetū rā, ka kōwhiria he whetū anō. Ka mau kē te wehi o ngā mahi a ngā tīpuna, me te kore i whakamahi i ngā hangarau whakatere waka o te ao hou, i tētahi kaipuke nui rānei.

Ka mutu, ahakoa ki tai, ahakoa ki uta, arā a Matariki e tū ake rā hei kaiārahi. He ingoa tō ia whetū i te kāhui, he mahi hoki tāna, he kōrero hoki ōna.

I Aotearoa, rawe ana tā tātou whakanui i a Matariki. Ka oho moata i te takurua (i te takiwā o te 5 karaka i te ata!) ki te mātaki i te pikinga o te kāhui, ka kai tahi, ka whakarere manu aute, ka whakawhiti kōrero anō hoki. Ko tā te koroua o Rangi, ko tā tana 'Koko', "Ehara te mātauranga i te mātauranga ki te kore e tukua iho."

Ahakoa ko Matariki te tohu o te tau hou ki ngā iwi maha i Aotearoa, ka aro kē ētahi ki te pikinga o Puanga (Rigel) i te puku o te takurua hei tohu i te huringa o te kaupeka me te timatanga o te tau hou. E whakapono ana aua iwi, mā Puanga e ārahi te whakatō me te hauhake kai, tae atu ki ngā mahi mō te tau e tū mai nei, ā, māna e whakamōhio te iwi ki ngā hua o te tau e haere ake ana.

Kei a Matariki ngā tohu mō ngā hua o te tau hou, ā, māna tātou e whakamōhio ki te āhua o te tau mō te whakatō me te hauhake kai, mō te whakatere waka, mō te mahi me te whakatā. Whakamīharo rawa atu ana te mahi a ēnei whetū.

Ki te hiahia koe ki te tuku mihi rānei ki tētahi atu i te wā o Matariki, ki te whakatairanga rānei i te tau hou Māori, e pai ana te kī, “Mānawatia a Matariki.” Ko te whakanui i a Matariki te tikanga o tēnei kōrero.

Ko Ururangi
te whetū o ngā hau;
te kaiāki i te hau,
i te whakatere waka

Ko Waipunarangi
te whetū o te ua

Ko Matariki
ānō ko te whaea e
taumaru nei
i te katoa

Ko Tipuārangi
te whetū o ngā kai kei
runga ake
i te whenua, pērā i ngā
manu me ngā hua

Ko Hiwa-i-te-rangi
te whetū e pupuri nei
i ō tātou manako
me ō tātou wawata

Ko Tipuānuku
te whetū o ngā kai ka
whakatōkia ki te whenua,
pērā i te kūmara

Ko Waitī
te whetū o te wai māori
(o ngā awa, o ngā roto,
o ngā manga me ngā repō)

Ko Waitā
te whetū o te wai tai
(o ngā moana)

Ko Pōhutukawa
te whetū arataki i
ō tātou mate
kia whetū rangitia

E toru
ngā momo tātai
whetū: ko te poi apiapi, ko
te kōpure me te tātai pū-tahi. He
tātai 'kōpure' a Matariki. Ka mutu,
anei tētahi meka whakamīharo ... ka
whānau mai ngā whetū! Kāore e rite
ana ki te whānautanga o te tangata,
engari ka whānau mai i tētahi kapua nui
whakaharahara he hau, he puehu tōna
hanga. Waihoki, inā te tāukiuki o ngā
whetū; hei tā ngā mātanga, kua eke
pea te pakeke o ētahi whetū ki
te 100 miriona tau!

Ko te Whetū o Matariki

Ko te whetū kei waenga pū i te kāhui o Matariki, e mōhiotia ana ko 'Matariki'. E waru ana tamariki. He whetū katoa kei te rangi e iri ana. E mōhiotia ana hoki a Matariki hei kaiwhakahaere. Ko tāna mahi, he whakakotahi i te kāhui kia pai ai te rere o ngā āhuatanga katoa, pērā i te nuinga o ngā māmā.

Pēnei hoki i a tātou, he mahi tā tēnā, tā tēnā tamaiti whetū. Ko tā Tipuānuku, he tiaki i ngā kai ka whakatōkia e tātou ki ā tātou māra, ā, ko tā Tipuārangī, he tiaki i ngā kai i te rangi. Nā reira, ka ārahi ngā whetū i te nuinga o ngā mahi ka rere i te ao Māori.

Nā te mea ko tā Matariki, he whakakotahi i te kāhui, kāore e paku tīrangorango tōna whare i ngā ata, inā rā, me ngātahi te aranga o te kāhui hei tohu i te tīmatanga o Te Tau Hou Māori. Ka kitea hoki te harikoa o Matariki ki ana tamariki i te māramatanga o tana tīahoaho i te rangi i te pō, hei tohu i te oranga me te hauora.

Ka kite tuatahi ana koe i a Matariki me ana tamariki i te rangi, i te atapō i te takurua, koinei te tohu o te tīmatanga o Te Tau Hou Māori. I Aotearoa, puta ai tēnei āhua i te takiwā o Hune/Hūrae.

Ahakoā
ko Rehua te
pāpā o ngā tamariki
a Matariki, kei waho ia i te
kāhui. I ētahi kōrero, ko Rehua te
mātāmua a Rangi rāua ko Papa, ā, he
mana nui tōna. Ka mutu, kei Tikitiki-
o-rangi a Rehua e noho ana, nā konā
e kore ai ia e mate. I tua atu i tērā, he
tohunga rongoā hoki ia, ā, e ai ki
te kōrero, ka taea e ia ngā mate
katoa te whakaora, tae atu ki
te kāpō.

I ngā tau maha kua pahure, kāore te nuinga o tātou i mōhio ki a Matariki, heoi, kua whakaarahia ake anō ngā mātauranga o uki e ngā tautōhito me ngā kaupupuru mātauranga, ā, i ēnei rā, ehara i te mea kei te aro kau noa iho tātou ki a Matariki, engari kua tū he hararei tūmatanui hei whakanui i a ia. Nā te mea ka paku rerekē te wā e ara ai a Matariki i ia tau, kāore hoki te hararei tūmatanui e herea ana, ka neke te rā kia hāngai ai ki te aranga o Matariki. (Inā rā, ko ia te māmā, nē, kāti, ko ia te kaitohutohu!)

Ko Pōhutukawa

Ko te mātāmua o ngā tamariki whetū a Matariki rāua ko Rehua, ko Pōhutukawa.

He mahi ātaahua tā Pōhutukawa; māna e tiaki, māna hoki e whakarite ngā wairua o te hunga mate o te tau kua hipa, ā, māna rātou e ārahi i te whitinga o te rangi i te terenga whakamutunga.

I te putanga o te kāhui o Matariki i te rangi, i te atapō, i te takurua, ko te tohu tērā o te tīmatanga o Te Tau Hou Māori. I taua wā, ka whetū rangitia ngā wairua o te hunga mate o te tau kua pahure. Ka rawe te whakaaro, nē rā ... ā tōna wā kua whetū tātou i te rangi?

I ngā rā o mua, noho ai ngā kaumātua ki waho, pō atu, pō atu, e mātai rangi ana, e whanga ana kia ara a Matariki. I te kitenga tuatahitanga, kua tangi, kua karanga i ngā ingoa o te hunga kua riro i roto i te tau. Ko te poroporoaki whakamutunga tērā ki ngā wairua o te hunga mate.

Ko
tētahi anō
kōrero e pā ana ki te
huringa o te tangata hei whetū,
ko te kōrero mō Te Waka o Rangi.
He waka tēnei, ko Matariki kei te ihu,
ko Tautoru kei te kei. Ko Taramainuku
te kaihautū. I te wā kei te rangi Te Waka
o Rangi, ka tuku iho a Taramainuku i tana
kupenga ki te whenua i ia pō, ka hao ai i
te hunga mate. Ka kumea e ia ngā mate ki
te rangi, ka tōia ki muri i tana waka mō
ngā marama tekau mā tahi. Ka tō ana te
kāhui whetū, ka haria e ia ngā mate ki
Rarohenga. I te marama tuangahuru mā
rua, ka ara anō te kāhui whetū, ā,
ka tukua e Taramainuku ngā
wairua ki runga, kia
whetū rangitia.